

Панзига О.М.

Київський національний лінгвістичний університет

Науковий керівник: к.п.н., професор Сажко Л.А.

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «КРИТЕРІЙ» ТА «ПРИНЦИПИ» ВІДБОРУ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Ефективність самостійної позааудиторної роботи значною мірою залежить від розв'язання проблеми коректного відбору та організації навчального матеріалу. Методичний словник дає таке визначення цього поняття: спеціально відібраний і методично організований матеріал, який підлягає презентації й засвоєнню у процесі навчання; а також включає звукові й письмові тексти, невербальні знакові повідомлення, мову жестів і міміки, факти невербальної поведінки, реалії країни, мову якої вивчається (наприклад, фотографії, листівки і т.д.) [1, с. 335]. З огляду на те, що текст є компонентом змісту навчання іноземної мови, він складає основу навчального матеріалу та відіграє велику роль в оволодінні нерідною мовою в умовах відсутності мовного середовища. Текст є основою для практичного оволодіння іноземною мовою [6, с. 129]. Адже формування навичок та вмій відбувається не на ізольованих мовних знаках, а зв'язних зразках усного чи писемного мовлення, тобто на текстах [5, с. 10]. У методичній літературі проблема раціонального відбору текстового матеріалу вирішується по-різному, в залежності від характеру текстів і конкретних цілей роботи з ними. Проблема відбору текстів була і залишається об'єктом дослідження багатьох учених: О.В.Бирюк (відбір англomовних газетно-журнальних статей для читання з метою формування соціокультурної компетенції), О.Ю.Бочкарьова, Н.Р.Петранговська (відбір фахових автентичних аудіотекстів), М.Д.Стрекалова (критерії відбору змісту для домашнього читання), С.І.Шукліна (критерії відбору текстів для контролю сформованості соціокультурної компетенції в рецептивних видах мовленнєвої діяльності). Під час визначення принципів і критеріїв відбору для організації позааудиторної самостійної роботи в процесі формування рецептивних мовних компетентностей у майбутніх учителів варто керуватися такими факторами: 1) мета навчання: формування рецептивних мовних компетентностей у процесі самостійної позааудиторної роботи; 2) вимоги Програми для другої іноземної (німецької мови) щодо: а) рівня сформованості німецької комунікативної компетентності; б) визначеного для початкового етапу навчання (4 – 5 семестри) кола тем; в) обсягу, стильової та жанрової різноманітності навчальних матеріалів; 3) особливості організації самостійної роботи з другої іноземної мови; 4) форми роботи (індивідуальна/парна/групова, аудиторна/позааудиторна).

Процедура відбору текстового матеріалу для самостійної позааудиторної роботи ґрунтується на певних принципах та критеріях. Але ці поняття часто замінюються один одним, тому варто розділити їх. Під критеріями відбору ми розуміємо основні ознаки, за допомогою яких якісно та кількісно оцінюється текстовий матеріал з метою використання його чи невикористання як навчального матеріалу відповідно до цілей навчання [2, с. 116]. За Б.А. Лapidусом принципи відбору – це співвіднесені з вихідними положеннями відбору вимоги до якостей одиниць, що відбираються [8, с. 31]. Ми погоджуємося з І.В. Корейбою, що наведена вище дефініція не є досить чіткою та перемежується частково із суттю поняття «критерії відбору», які теж розглядаються як вимоги до відповідного навчального матеріалу, але вони є підпорядкованими принципам елементами [7, с. 78]. Услід за дослідницею робимо висновок: принципи визначають процес відбору навчальних матеріалів, а критерії, у свою чергу, оцінюють конкретний навчальний матеріал на предмет його придатності, а саме за кількісними та якісними параметрами. На нашу думку під час відбору навчального матеріалу ми повинні керуватися наступними принципами: 1) необхідності і достатності змісту для досягнення поставлених цілей; 2) посильності і доступності навчального матеріалу для засвоєння (за М.А.Шукіним) [11, с. 123]; 3) урахування навчального та лінгвістичного досвіду студентів; 4) використання автентичних навчальних матеріалів. Критерії відбору текстів, розроблені в методиці, відносяться до їхньої мовної форми та змісту [3; 4; 10], а також до їхнього обсягу [18]. Отже, виділяють відповідно три

групи критеріїв відбору іншомовних текстів як навчального матеріалу: мовні критерії, критерії змісту й кількісні критерії.

Таким чином, нами було визначено принципи та критерії, за допомогою яких мають відбиратися навчальні матеріали для самостійної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448с.
2. Бориско Н.Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку): Дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02. – К., 2000. – 508 с.
3. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус. яз., 1990. – 246 с.
4. Вильяллон Э.Х. Использование художественного текста для развития монологической речи на английском языке: Дис... канд.пед.наук:13.00.02. -М.,1986. – 179 с.
5. Вокуева О.Д. Использование текстов разных типов в обучении лексической стороне устной речи на начальном этапе в языковом вузе: Дис. канд. пед. наук:13.00.02 / Вокуева Ольга Даниловна – М.: РГБ, 2003 – 209 с.
6. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : [учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений] / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. — [6-е изд., стер.]. — М. : Изд. центр "Академия", 2009. — 336 с.
7. Корейба І.В. Методика навчання професійного читання майбутніх учителів німецької мови з використанням інтернет-ресурсів: Дис...канд.пед.наук:13.00.02. – К., 2010 – 229 с.
8. Лapidус Б. А. Проблемы содержания обучения языку в языковом вузе / Борис Аронович Лapidус. – М. : Высшая школа, 1986. – 143 [1]с. – (Б-ка преподавателя).
9. Литературный энциклопедический словарь./Под ред. В.М.Кожевникова, П.А.Николаева.– М. “Советская энциклопедия”, 1987. – 750 с.
10. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе: Учеб.-метод. пособие для вузов. – М.: Высш. шк., 1987. – 207 с.
11. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов. – М.: Филоматис, 2004. – 416 с.